

מעדני אשר

שאלות והקירות בענייני פרשת השבוע

י"ד ע"י מוכן "מעדני אשר" בית שמש

לעילוי נשמת האברך הרב אשר מאיר ז"ל
בן ידידנו הרה"ג עזריאל ברוך אהרנבין שליט"א
נלב.ע ל' חשוון תשפ"ג

פרשת מקץ

שנת תשפ"ד

שנת 21

לממלכת התורה

מעדני אשר

גליון תתקע"ה

האם גוי שמצא אבידה חייב להחזיר את זה משום גזל?

בפרשתן מ"ג ח' ויאמר שלום לכם אל תיראו אלהיכם ואלהי אביכם נתן לכם מטמון באמתחתכם וגו'

וכתב האור החיים הקדוש נתן לכם מטמון פירוש איזה אדם טמן שם הכסף וה' נתנו לכם ביאוש הבעלים ובני נח אינם מצווין על הכרזת אבידה, חזינן להדיא דסבירא ליה שגוי אינו מצוה על מצות השבת אבידה.

וכן כתב בשו"ת חוות יאיר סימן ע"ט דגוי אינו מחויב במצות השבת אבידה, ואפילו אם נתגייר אח"כ אין לו חיוב להחזיר את האבידה שבא לידו בהיתר, וכן כתב בשו"ת בית שלמה אור"ח סימן נ"ז

אבל בכסף הקדשים סימן רס"ב מצדד לומר שלא נאמר דין יאוש אלא בין בני ישראל, אבל לא לגבי בן נח, וכל שכן עכו"ם באבידת ישראל שאינו זוכה רק בהפקר גמור, וכן כתוב בערך שי סימן רנ"ט ס"ק ז', וכן כתב בנתיבות המשפט סימן ק"ה ס"ק ב', משמע מדבריהם שלגוי יש גם חיוב של השבת אבידה.

וכתב בפתחי חושן הלכות אבידה פרק א' הערה נ"ה דסבירא ליה להני אחרונים, כמו שכתב בשו"ת הרדב"ז חלק ב' סימן תר"י שלא מנו מצות השבת אבידה כמצות עשה בפני עצמו אלא קודם שבא לידו, אבל אחרי שבא לידו, הרי זה בכלל והשיב את הגזילה, וכיון שנכרי מצווה על הגזל, מצווה גם במצות השבת אבידה, אבל החות יאיר סבירא ליה שאבידה אינה בכלל גזל גם לאחר שבא לידו, ואפילו קודם יאוש.

ומקשה הפתחי חושן להני שיטות שאבידה זה גזל: א"כ למה התירה התורה אבידת עכו"ם כיון שיש בה משום גזל ומניחו בצ"ע.

ובשו"ת בן פורת להגר"י ענגיל חלק ב' סימן ג' כתב דחיוב השבת אבידה נוהג גם בבן נח, מתורת דינים דבן נח מצווה, וזה גם בכלל דינים דיש לו להחזיר לחבירו ממונו.

אבל ברמב"ן וישלח פרק ל"ד משמע שהשבת אבידה אינה בכלל דינים דז"ל ועל דעתו הדינין שמנו לבני נח בשבע מצות שלהם אינם להושיב דינין בכל פלך ופלך בלבד, אבל צוה אותם בדיני גנבה ואונאה ועושק ושכר שכיר ודיני השומרים ואונס ומפתה ואבות נזיקין וחובל בחבירו ודיני מלוה ולוה ודיני מקח וממכר וכיוצא בהן, ע"כ ולא הזכיר השבת אבידה.

האם יש חיוב לאדם לפרנס את אביו לפני שמפרנס את בניו?

בפרשתן מ"ג ח' ויאמר יהודה אל ישראל אביו שלחה הנער אתי ונקומה ונלכה ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו

פסק הרמ"א יורה דעה הלכות צדקה סימן רנ"א סעיף ג' ואינו חייב לתת צדקה עד שיהיה לו פרנסתו, ואח"כ יקדים פרנסת אביו ואמו, אם הם עניים, והם קודמים לפרנסת בניו וכו'

ובפרישה יורה דעה סימן רנ"א כתב המקור להאי הלכה מפרשתן דכתוב ונחיה ולא נמות גם אנחנו גם אתה גם טפנו, דחזינן דהקדים חיי יעקב אביו קודם לחיי בניו.

ובספר דברי שאל לבעל שואל ומשיב העיר בזה: דמבואר במשנה הוריות י"ג א' שבמקום סכנה האיש קודם לאשה, כיון שהאיש חייב במצוות טפי, א"כ כשנאמר "ונחיה ולא נמות" הרי שמדובר בסכנה, והאב קודם לטף כי הוא מחוייב במצוות יותר מהם, וזה שהקדים הכתוב "גם אתה" ואחר "גם טפנו" א"כ אין ראיה לסתם פרנסה שהאביו קודם לבניו.

ובדרישה יורה דעה סימן רנ"א הקשה מדוע בירושה הבנים הן קודמין לאביו כמו שכתוב בש"ע חשן משפט סימן רע"ו והטעם דכאן דאירי באין להם מה יאכל חייב בכבוד אביו שלא יצטרך לחזור על הפתחים יותר מכבוד בניו, ועוד דבירושה אילו היה אביו יורשו היתה חוזרת הנחלה מאביו לכל בניו דהיינו אחיו בשוה ויוחסר לבניו אף אחר מיתת אביו:

ובספר ראשון לציון לבעל האור החיים הקדוש סימן רנ"א סעיף ג' מחדש דרך לגבי בניו הקטנים אמרינן שפרנסת אביו קודמת, אבל לגבי קטני קטנים הם קודמין והוא חייב לזונם ולא הוה בכלל הצדקה כדאיתא בגמ' כתובות נ'.

יש להקשות: הרי בפרשתן משמע שאף בקטני קטנים צריך להקדים את אביו, דכאן הקדימו את יעקב לטפם שמשמעותו קטני קטנים.

נראה לתרץ: ע"פ מה שכתב בספרו אור החיים הקדוש בפרשתן דלכן הזכיר חיי קודם לאביו שחיי אדם קודמים אפילו לחיי אביו, חזינן דסובר דפסוק זה מיירי בפיקוח נפש, א"כ אינו ראיה לדיני קדימה בצדקה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו הרה"ג רבי יקותיאל יהודה בינדר שליט"א ר"מ בבית המדרש המרכזי קרית צאנז נתניה לרגל שמחת הולדת בנו במז"ט וברכת מזל טוב לאביו ידידנו הגאון פרץ טוביה בינדר שליט"א מו"צ קהילת צאנז בית שמש ולזקניו

מו"ח הגאון רבי בן ציון רייך שליט"א איש אמונם ויד ימינם של אדמורי"י בית צאנז הרב החסיד חיים מרדכי בינדר שליט"א יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לכל ברכת התורה ויזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידנו הנדיב הנכבד הרב מנחם ברכפלד שליט"א ציריך לזיכוי רבבות יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב נודב ע"י ידידנו הנדיב הנכבד הרה"ג משה רייכמן שליט"א ציריך לרגל שמחת הברית לנכדו בכורו כמר צבי אריה טוסיג נ"ו בן לחתנו ידידנו הרב בערל טוסיג נ"ו לונדון בנו של ידידנו הרה"ג דוד טוסיג שליט"א ר"מ בישיבת גור לונדון יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו ויצליח בכל אשר יפנה

האיך חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת מחוץ לתחום?

בפרשתן מ"ג הבוקר אור והאנשים שלחו

יש להקשות: לפי מה דאיתא במדרש רבה פרשה זו על הפסוק וטבוח טבח והכן ערב שבת היה ואין והכן אלא לשבת שנאמר והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו וגו' אם כן לפי זה הא דכתיב הבוקר אור והאנשים שלחו היה בשבת שחרית ואם כן האיך חללו השבטים את השבת שהלכו בשבת, כך מקשה בחנוכת התורה בפרשתן וכן ביפה תואר על המדרש רבה, וכן הקשה בנזר הקדוש, וכן בחכמת שלמה, וכן בשלל דוד

איכא כמה תרוצים

א. צריך לומר כי פיקוח נפש היה שם דיעקב ובני ביתו היו עטופים ברעב ופיקוח נפש דוחה את השבת, כך תירץ בחנוכת התורה.

ב. תחומין דרבנן ואף דקיימו אף מצוה דרבנן עיין יומא כ"ה יש לומר דלכן היה מותר להם להקל משום אימתן שדיבר אתם קשות הלכו שאני וכהאי גוונא דכתב המהרש"א שבת ק"ט בח"א דמשום אימת המלכות הותר להם שתיית סתם יינם, כך תירץ בשו"ת מנחת יצחק חלק ט' סימן ס"ג.

ג. רק יוסף שמר שבת אבל אחיו לא שמרו שבת לכן היו יכולים ללכת אף בשבת, כך תירץ בנזר הקדוש בפרשתן.

ד. כיון דדרשה זו שבמדרש ר' יוחנן קאמר לה, ור' יוחנן לשיטתו דסובר בגמ' שבת קנ"ד דמחמר פטור מכלום, דאין בה חיוב סקילה וחסאת, משום דאיתקש כל התורה למגדף, ומגדף היינו עובד עבודה זרה, ובעינן עד דאיתעבד מעשה, וגם מלקות אין לחייבו דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, ואם כן לא הוי מחמר רק איסור קל. ו"ל דר' יוחנן סובר ג"כ כמ"ד עירובין י"ז ע"א דגם על תחומין אינו לוקה, וכיון שכן י"ל דאף דמצינו דקיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין דהוי דבר של דבריהם, זאת היה רק בארץ ישראל וכדברי הרמב"ן הנ"ל, אבל בהא שחידש יוסף גם בחו"ל לבל לחלל שבת ולבל לאכול נבילה רק לשחוט, היינו רק באיסור חמור כגון שחיטה ואפיה ובישול בשבת, דבזה איכא חיוב סקילה וחסאת, וגם איסור נבילה עכ"פ לוקין עליו, וע"ז צוה 'טבוח טבח והכן' לבל לחלל שבת בשחיטה ואפיה ובישול, ולבל לאכול בלי שחיטה, דהמה איסור חמור כנ"ל, אבל איסור קל לא שמרם בחו"ל, ולכן אף אי נימא דקבלו השבטים דעת יוסף בזה, עכ"פ היה ביכולתם לנסוע בשבת כיון דאיסור תחומין ומחמר אינו רק איסור קל, כך תירץ באמרי נועם על המועדים.

ה. יוסף הצדיק שבר כשיטת בית שמאי ביצה ט"ז וכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, ולכן יש לומר דמעשה זה לא היה בערב שבת, אלא שתחילה הכין לעצמו בהמות לשבת, אך כשבאו אליו האחים צוה ליטול את מה שהכין לשבת לשוחטו היום, ולהכין אחרות לשבת כדי שיהיה אוכל כל ימיו לכבוד שבת, לכן אמר וטבוח טבח והכן מחדש פעם אחרת לשבת, כך תירץ בחכמת שלמה להגאון רבי שלמה קלוגר

האם מכירת יוסף לא היה עוון רק העוון שהיה מתחנן על נפשו לא

מתחנן אליו?

בפרשתן מ"ב כ"א ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו על כן באה אלינו הצרה הזאת.

יש להקשות: מדוע לא כתוב עיקר העבירה שמכרהו את יוסף ורצו להורגו ורק כתוב שעבירה שלא שמעו את תחנונו, כך מקשה הרמב"ן, וכן ברבינו בחיי, וכן האור החיים הקדוש, וכן בשו"ת כתב סופר אור"ח סימן נ"ז

איכא כמה תרוצים

א. חשבו להם האכזריות לעונש גדול יותר מן המכירה, כי היה אחיהם בשרם מתחנן ומתנפל לפנייהם ולא ירחמו, והכתוב לא סיפר זה שם, או מפני שהדבר ידוע בטבע כי יתחנן אדם לאחיו בבואו לידם להרע לו וישביעם בחיי אביהם ויעשה כל אשר יוכל להציל נפשו ממות, כך תירץ הרמב"ן בפרשתן.

ב. בשביל מכירת יוסף כפי הדין דנוהו להריגה ואם כן המכר שעשו לו הוא אדרבה מדת החסד, ואשר על כן לא מצאו עון ואמרו אבל אשמים וגו' אשר ראינו וגו' פי' שעל כל פנים היה להם לרחם עליו בראות אחיהם מתחנן על סכנת נפשו ונתאכזרו עליו ודבר זה מגונה לצדיקים לעשותו על כן באה וגו', כך תירץ האור החיים הקדוש.

ג. להיות שראו כולם יחד באו למשמר חשבו בדעתם בשל מי הרעה, ולהיות שמכר יוסף היה לאות בין עיניהם כשבאו לתלות בו מצאו סתירה לדבר מצד ראובן שנתפס עמהם והוא לא היה בתוך המוכרים, לזה הכריחו ואמרו אבל אשמים וגו' פי' הן אמת אם נאמר שהצרה באה בעד המכר יקשה לנו ראובן לא מכר אבל אשמים וגו' אשר ראינו צרת נפשו וגו' כשרצו לשלוח יד בו ובדבר זה היה ראובן שוה עמהם ההוא אמר ל"ז כ"ב השליכו אותו אל הבור ופשיטא כי יתחנן יוסף אליהם ביותר בהשליכו אל הבור לפחד הנפילה והבל הבור והנחשים ועקרים גם למות שמה ברעב ובצמא ואין לך מיתה משונה כזו ויחנן קולו להם ולא שמעו לקול תחנונו ובזה יד ראובן עמהם, והוא אומר על כן באה אלינו פירוש יחד הצרה, כך תירץ האור החיים הקדוש בפרשתן.

ד. בוודאי שבטי יה היו תמיד בתשובה עד"ז וראו עתה כי לא נתקבלה תשובתם ותלו מניעת קבלת תשובתם משום שהוא מדה כנגד מדה כאשר ראו צרת נפשו בהתחננו עליהם ואטמו אזנם משמוע ולמחול לו ואמרו ז"ל נושא עון ועובר ע"פ למי נושא עון למי שעובר ע"פ והם שלא נשאו פשע יוסף משו"ה לא נשא ה' עונם וזהו שאמרו אבל אשמים אנחנו עד שלא נתקבלה תשובתנו לפני ה' אשר ראינו צרת נפשו וכו' ולא שמענו ע"כ באה אלינו הצרה הזאת הגם שעשינו תשובה ואמר ראובן שצריכים להתודות עוד כי גדול עונם כי הוא עמד והזהיר אותם אל תחטאו בילד ולא שמעתם וגם דמו הנה נדרש כי אטמו אזנם משמוע תוכחתו ואזהרתו, כך תירץ שו"ת כתב סופר אור"ח סימן נ"ז.

קול המעדנים

מעמד האדיר מעמד הדינר

למען הכולל המרכזי בעיר ציריך – שוויץ

בהשתתפות וכל רבני העיר – ומאות אנשי העיר

שיחת חיזוק בהיכל הכולל בציריך – שוויץ

בחשיבת להמית עצמו באהלה של תורה

ישיבה גדולה צאנז נתניה מסיבת חנוכה

בהשתתפות ראש הישיבה ורבה של קהילת צאנז ארה"ב

וכל הצוות הרוחני של הישיבה

ישיבה ויזניץ הר נוף מסיבת חנוכה

בהשתתפות ראש הישיבה

וכל הצוות הרוחני של הישיבה

ישיבה פרימשלאן בבני ברק

בהשתתפות ראש הישיבה

וכל הצוות הרוחני של הישיבה

שבת מעין עולם הבא

בתקופה הקרובה אי"ה

יצא הספר שרבים ציפו לו

ספר מעדני אשר על הלכות שבת חלק א'

מהדורת צימרמן - לונדון

מאות חקירות מענינות על כל המצוות עשה של שבת קודש

הדלקת נרות- קבלת שבת – קידוש היום

לחם משנה - סעודת שבת- תפילות שבת

וכן פרק מיוחד על כל מצוות עשה שאסור לקיימן בשבת

מי שמעונין ליטול זכות בהדפסת הספר

שיפנה לטלפון של המערכת בדחיפות

הוצאות שבת

אם מוסיף מוסיפין לו

משיב בהלכה

האם יש חיוב לישון בערב שבת?

בפרשתן מ"ג ט"ז וטבוח טבח והכן

איתא במדרש רבה בפרשתן פרשה צ"ב, מובא ברש"י סוטה י"ג ע"מ ב' אין והכן אלא שבת כמה דאת אמר והיה ביום השישי והכינו שמות ט"ז ה' הדא אמר שימר יוסף את השבת קודם שתינתן.

יש לחקור האם יש ענין או חיוב לישון בערב שבת משום הכנה לשבת או דילמא אין חיוב או ענין לישון בערב שבת

הנה בדברי תורה להגה"ק ממונקאש זצוק"ל מהדורא תשיעאה אות י"ג אמרו הצדיקים רבותינו ז"ל בשם רבינו הגדול הה"ק מהרד"ב זי"ע המגיד ממעזריטש כי אמר בהפלגת מעלת וצורך השינה בערב שבת קודש כי תמוה בעינינו מרוע לא נכתב בתורה שבכתב שצריכין לישון בערב שבת קודש, ויש אומרים בשמו מדוע לא נכתב זהו בעשרת הדברות שצריכין לישון בערב ש"ק, עד כאן שמעתי, ולדעת ה"א יפלא לכאורה עוד יותר וכי לא די שבח מעלתו אם היה נכתב בתורה שבכתב ולמה צריך דוקא שיהיה כתוב "בעשרת הדברות" אולם יש לומר בפשטות כיון שהוא הכנה לצורך שבת קודש כדי שלא יישן בשבת קודש בעת הסעודה והזמירות וקודם לקידוש בהלימוד וכן אחרי הסעודה שלא יהיה נרדם ומתנמנם בלי דעת כבהמה בליל ש"ק אשר אז הוא העבודה הנחמדה ביותר בנועם קדושת שבת ובעבודתו ולהחזיק מוחו וכונתו, וכשיישן בערב שבת אז יהיה ניעור מוחו זך וצלול בליל ש"ק, ושמעתי כבר מאאמו"ר הק' זי"ע מה שסיפר בשם זקני הה"ק המפורסם מהר"א מדזיקוב זי"ע שהיה מדחה ומגנה את מי שישן בליל שבת קודש בהסעודה, וידוע שאין בכלל זה הצדיקים הקדושים רבותינו בעלי מדרגה באמת שהיה להם עליית נשמה ודביקות בעת סעודת שבת קודש ולההמון עם נדמה כאלו ישנים אז ואנחנו בעניותנו נוכחנו לדעת בעה"י כי לא ישנו כלל או רק היו בדביקות ממש, למה אמר הק' הנ"ל דתמוה בעינינו מדוע לא נזכר בעשרת הדברות כנ"ל י"ל שפיר כי בתורה שבכתב באמת הוא נזכר כמו שכתוב פרשת בשלח ט"ז ה' והיה ביום השישי והכינו את אשר יביאו, וכיון דלמדו מזה רז"ל כל הכנות לשבת קודש גם הרחוקים מנחיצות כגון השחזת הסכין שמבואר בש"ע אור"ח סימן ר"צ שצריך להשחיזו ערב שבת, שגם בסכין שאינו חד יכולין לחתוך ולאכול וכיוצא מכל שכן השינה בערב ש"ק שהוא למען יהיה ער בדעת צלול בליל ש"ק וכמו שכתוב שמות ל"א י"ג לדעת כי אני ה' מקדשכם וכמו שכתוב בגמ' שבת י' ע"ב מתנה טובה יש לי בבית גנזי, ושבת שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעי ואם כן השינה בערב שבת בודאי בכלל והיה ביום השישי והכינו וגו' על כן רק התמיה מדוע לא נזכר בעשרת הדברות כנ"ל, ואין לומר שהוא נזכר בכלל זכור את יום השבת בעשרת הדברות דשם היינו זכרהו על היין.

ובספר דברי נפתלי מובא בספר שפע קודש אמרי קודש ומנהגים של הישמח משה ע"מ קמ"ז כתב ראיתי דבר נפלא בכתבי אאמו"ר הרה"צ זצוק"ל בשם אא"י ה"ק בעל הישמח משה טעם על על המנהג של צדיקים להכין את עצמם לשבת על ידי שינה בערב שבת, וכידוע שהפילגו בגודל מעלת דבר זה עד למאוד, ואמר הטעם דהנה שבת הוא מעין עולם הבא ברכות נ"ז ע"מ ב' והרי אי אפשר להגיע לעולם הבא בחיי אנוש, ולכן יכין עצמו בשינה בערב שבת, כי שינה אחד משישים למיתה ברכות נ"ז ע"מ ב' ועל ידי השינה יוכל להגיע להרגשת קדושת שבת שהוא מעין עולם הבא.

ובספר משמרת שלום מקוידנוב סימן כ"ד אות ט' כתב בשם זקנו שהיה מדקדק מאד לישון שינת צהרים בער"ש, שגם זה הוא מכלל כבוד שבת, כדי שיהיה לו דעה צלולה לקבלת שבת, ומי שאינו ישן בער"ש בצהרים אינו נקרא סעודת שבת. וכך נהגו גדולי הצדיקים.

ובספר אבקת רוכלים עמוד קצ"ד כתב בשם בעל יסוד ושורש העבודה שאמר לאברכים שלו, להקפיד על שינת צהרים בער"ש, וגם אם לא יוכל לישון ישכב כדי להרגיע הראש לכבוד שבת.

והרב בעל אמרי חיים מוויזניץ היה נזהר לישון בער"ש אף בשעת הסכנה, ואמר בשם זקנו כי על יהודי מוטל להיות שומר שבת, והרי שומר צריך להיות ער בלילה, לפיכך עליו לישון ביום, כדי שיוכל לעמוד על משמרתו בלילה בכל כוחותיו, מאיר החיים ח"ב עמוד ב', מאמר זה מתוך הספר החדש על הלכות שבת שיצא בחודשים הקרובים א"ה

מדור זה נדבך תעריך ע"י ידידת ר' מרדכי זיסקינד הגר שליט"א - מנהגן משיב בהלכה שיען ודיעת ההלכה | כל ההלכות הם מושרע ומשנה ברורה

ידיעת הפרשה

- א] היכי תימצי שאם גוי מבקש נפש אחת מישראל מותר למסור בידם?
- ב] מי גילח את יוסף ומדוע?
- ג] חידה. כשהוציאו את יוסף מבית האסורים מדוע ביקש שירכיבו אותו על מרכבה של שני סוסים בדווקא?
- ד] חידה. היכן בפרשה מרומז דין הנמצא בפרק אלו מציאות לגבי מציאה?
- ה] חידה. היכן חזינן בפרשה לכלל של אין ספק מוציא מידי ודאי.

ידיעת ההלכה - הלכות שבת

ו] הוצאת מסמר מהנעל, חידור. ר' שמעון ור' לוי אחים, הלכו יחדיו בשבת, לפתע הרגישו שניהם דקירה בכף רגלם. משחלצו כל אחד את נעלו ראו חוד של מסמר שמבצבץ בתוך הנעל. ר' שמעון ור' לוי הוציאו כל אחד את המסמר שחודו חדר לנעל וזרקו אותו. ר' שמעון עשה בכך עבירה ולר' לוי היה מותר, הכיצד? (היו להם אותם נעליים והם הוציאו את המסמר באותה צורה.)

ז] הורדת כדור מהעץ. ילדי משפ' כהן שיחקו בשבת בכדור, דוד בעט בכדור בחזוקה והכדור נתקע על עץ. דוד הציע לקחת מקל מטאטא ולדחוף את הכדור מהעץ. אהרון אמר לו שאסור להוריד את הכדור מהעץ בשום צורה, דוד טען שדחיפת הכדור ללא נגיעה בעץ מותרת. מה הדין? מה יהיה הדין אם רוח תפיל את הכדור, האם יהיה מותר להשתמש בו? ומה יהיה הדין אם הכדור היה על העץ מיום שישו והרוח הפילה אותו בשבת?

ח] אמירה לגוי. ר' שלמה שלח בשבת, את המטפל הגוי שלו לחדר השנה החשוך וביקש ממנו שיביא לו את הסדור הנמצא על ארונית ליד מיטתו. הגוי הלך והדליק את האור כדי למצוא את הסדור. האם מותר לר' שלמה להיכנס לחדר השנה, לקרוא בו ולהינות מהאור שהדליק הגוי? ט] הדחת כלים. לאחר סעודת ליל שבת היו בכיור של בית משפ' כהן 18 צלחות ו-9 כוסות. הגב' כהן זקוקה לסעודת יום השבת ל- 5 צלחות ולסעודה שלישית ל- 3 צלחות ואיננה זקוקה לכוסות. כמה צלחות וכמה כוסות מותר לה להדיח בליל שבת?

י] הנאה ממעשה שבת. ר' יוסף קנה קרשים במחיר של 200 ₪ כדי לבנות שולחן לחדרו. הוא בנה את השולחן בשבת במזיד. במוצאי שבת, עשה תשובה, התחרט על מעשיו והחליט למכור את השולחן. ר' אורי חברו הציע לו 500 ₪ עבור השולחן. א. האם מותר לר' יוסף למכור את השולחן שעשה במזיד בשבת? ב. אם מותר, האם יש הגבלות למחיר המכירה?

כללי השתתפות

1. כל תשובה נכונה, אפילו לשאלה אחת תזכה את השולח להיכנס להגרלה, יהיה הגרלה על שני פרסים ע"ס 500 ₪.
2. כל תשובה נכונה על כל שאלה, הינה זכות נוספת להשתתף בהגרלה, כך שכל מי שישלח יותר תשובות לכל השאלות מגדיל את סיכויו בהגרלה.
3. כל חודש, בראש חודש תעריך הגרלה בין כל השולחים, הזוכה ייבדקו תשובותיו, יתקבלו אך ורק תשובות מפורטות.
4. ניתן לשלוח כל שבוע את התשובות של אותו שבוע, או עד ראש חודש.
5. שימו לב חשוב מאוד: קבלת התשובות הינה אך ורק לפקס מערכת משיב בהלכה 0775558617 או במייל meir.s1000@gmail.com נא לציין בתחילת המכתב על כמה שאלות השיבו, וכמו"כ שם מלא, כולל/ ושיבה. ועיר וטלפון וכמו"כ נא לציין על איזה פרשה השיבו. ולברורים ופרטים נוספים בטלפון 0533154010 בשעות הערב בין 8:00 ל-9:00 בלבד. השולחים בכתב יד, בפקס, להקפיד על כתב ברור וקריא שיהיה ברור לאחר משלוח הפקס. כתב לא ברור לא יכנס להגרלה. יש עדיפות לשלוח התשובות מוקדם במייל כי כך זה ייכנס בעזרה"ל לספר שיצא לאור בעיתון בל"ג.

מכתבים למערכת

מי ששכח בשבת חנוכה לומר רצה בברכהמ"ז האם כשחוזר אומר על הניסים עוד הפעם
מה שהבאתם בדעת המגן אברהם סימן קפ"ח קר"ב בסופו דבשבת חנוכה והזכיר של חנוכה ולא של שבת חוזר לראש ואינו מזכיר בפעם השני של חנוכה דהא אינה חובה להזכיר כל חנוכה כדא' בגמ' שבת דל"ב וכו' בשו"ע ר"ר סימן קפ"ח סע"ב יד אבל החיי אדם ובלקוטי חבר בן חיים, ובמשנ"ב בשע"צ סימן קפ"ח סקכ"א דעתם שיחזרו לומר על הניסים בברכהמ"ז השנייה.

הרה"צ רבי עזריאל ברוך בן חסד אהרונוביץ שליט"א קרית חסינים רמב"ש {הערה זה לעילוי נשמת בני הרב אשר מאיר ז"ל}
נראה להעיר על המגן אברהם, דמאי שנא ממה שנפסק לענין ר"ח דנהי דאם שכן יעלה-ויבא בברכהמ"ז בשבת ר"ח והזכיר של שבת ולא הזכיר של ר"ח דהדיון דאינו חוזר כמפורש במימין קפ"ח ס"ו, עכ"ל אם שכן משל שבת חנוכה של ר"ח ועי"ז מוכרח לחזור ולברך ברכהמ"ז פסק המג"א שחוזר ומזכיר של ר"ח עוה"פ כי ברכהמ"ז בלא הזכרת שאפילו בברכהמ"ז אינו חייב להזכיר 'ועל הניסים' בברכהמ"ז השנייה, ולחומר הענין בישוב הנפקמ"ז בן שבת ר"ח ושבת חנוכה וכן ליישב מה שהבאתם תמיהה החי"א על המג"א שכתב שלא הבין למה לא יזכיר על הניסים בברכהמ"ז והרי ברכהמ"ז חוזר משום שבת דברהמ"ז הראשון כמאן דליתא, יש ליישב ע"פ מש"כ המשנ"ב סימן ר"ח סקנ"ט בשם הגר"א שאפילו בברכהמ"ז אינו חייב להזכיר 'ועל הניסים' מצד הדיון אלא רק מצד המנהג, ולכן בברכת מעין ג' בברכהמ"ז ליקנו לתכתיבה נלהגן כן לומר, ויותר מכן ראינו במהד' דרשו להביא מהגדש"פ 'מבית לוי' בשם הגר"ח מברק"ל של שמעון שלוש תיקנו מעין הברכות של ברכהמ"ז, והדיון אם שכן לומר על הניסים בברכהמ"ז אינו חוזר לברך כיון שאמירתו של היא רק הזכרה בעלמא ולא קבעו ברכה בפ"ע שאם עדיין לא אמר הטוב והמטיב שיכול לומר ברכה בפני עצמו כמו שאם שכן יעלה ויעדיין לא אמר ברכת הטוב והמטיב שיש ברכה בפ"ע לומר 'ברוך שנתן ראשי-חדשים לעמו ישראל לזכרון' משא"כ ב'ועל הניסים' וכדנפסק סימן קפ"ח ס"ו ולכן לא נזכר כלל במעין ג', וא"כ כיון שכל ועל הניסים בברכהמ"ז היא הזכרה בעלמא, גם אם יחזור לברך עוה"פ משום שחנת רצה לא נטריחנו לומר ועל הניסים, משא"כ ברכת יעלה ויבוא מצד הדיון ולא מנהג או הזכרה בעלמא אם שכתב דחזרו בשבת ר"ח ודאי יאמר יעלה ויבוא שתקנת אמירתו מצד הדיון, וזה פשוט. ונתיישב בס"ד לפי"ז גם תמיהה החי"א על המג"א.

הגאון רבי יחזקאל אהרן שוורץ שליט"א רב קהל חסינים הר יונה, דומ"צ מערב בני ברק ומח"ס חליצה הכלכתה {הערה זו לעילוי נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב ב"ר הרב עזריאל ז"ל}
נראה להעיר, ובאותו המג"א שצינת שם דן גם בשבת שחל בירושל' ר' עזריאל ויבוא ושכח רצה יקו"ל דחוזר ומברך ברכת המזון משום רצה ששכח וכתב שצריך להזכיר בברכת המזון שמברך שנית יעלה ויבוא אף שכבר הזכירו בברכת המזון שביד בראשונה וכמו שביאר הפרי מגדים סימן קפ"ח ס"ו משום דברכת המזון שביד בראשונה כיון ששכח רצה הוא כמאן דלא בריך כלל וכן פסק הלכה המשנה ברורה סימן קפ"ח ס"ו ומטעם ה"ל שברכת המזון נתבטלה לגמרי אולם צמינו פוסקים דס"ל שאף שלכתחילה יש לו להזכיר בברכת המזון השניה גם יעלה ויבוא וכ"ל מהמג"א והמשנה ברורה מ"מ בשכח להזכיר יעלה ויבוא בברכת המזון חתנו כחטו להסתפק אם צריך לברך פעם ג' דברכת הבית עשר דף א' תוס' דף י"ב וברש"י אגרות משה דף ק"ע כתבו שיבא ואין צורך לחזור פעם ג' ומטעם מה שלא אמרין דלא הוי כלא בריך כלל אולם יש לדחות דלענין לברך פעם ג' ברכת המזון חששו להא דקדו"ל דספק ברכות להקל וחשו לשיטות דבית חסידים הזכרה לא אמרין דלא הוי כלא בריך כלל וכמו שאמרין בזה בקהלות יעקב כתובים סי' ס"ה ובשיח השדה ובשם הארץ צבי שער ברכת ג' ס"ח דף ה' פלוגתא בראשונים ביחס הזכרה אם הוי כלא בריך כלל ג' אולם בשו"ת גלי יעקב סי' ק"ב וברש"י מהרש"ג דף י"ג כתבו דאף דיעבד בשכח חסידים בשבת יעלה ויבוא ושכח רצה יקו"ל דכיון דלא כמו שלא בריך כלל היה חייב בברכת המזון הב' להזכיר את שניהם ובחיסור אחד מהם יש לו לחזור ובמהרש"ג יש טול דימה זאת כמו אצל שיש לו אתרוג אחד עם פסול אחד ואתרוג שני עם פסול אחד היעלה על הדעת שאם יטול שניהם יחד ע"כ וכן בשמנונה עשרה בעינין שבאותו תפלה יזכיר שניהם יחד ואין דאן שמלים לשני. ונראה דאף בהלכתה הבית ודעמה ה"ל מ"מ לענין הזכיר על הניסים יודי דחזרו ויאמר כיון דליבא שום חששא מדוע לא ניוחוש לשיטות דלא הוי כלא בריך כלל ויאמרנו וברפט שהפסק ודאי דלא הוי כיון דהוי מעין המאורע שתנוכה חיים ורק לענין לחזור ולברך פעם ג' ברכת המזון ס"ל דהוי ככלל ספק ברכות להקל כיון דהוי פלוגתא בראשונים.

הרה"צ רבי יעקב שמואל מיזנער שליט"א לונדון
נראה שתמחלוקת המג"א והחיי אדם תולה בהשני שיטות בתוס' ברכות דף כ"ו ע"ב ד"ה. טעה. במי שהתפלל מנחה ברו"ח אמר יעלה ויבוא אי צריך לחזור ולהתפלל שתיים כיון דבעדכר לא יאמר יעלה ויבוא, וביאר הכרוזן שמואל ס' ב' שתמחלוקת הוא אי שכתב ולא הזכיר ר"ח הוי כמאן דלא התפלל וצריך להשליטו בערב, או באמת חשיב תפילה ורק חסר לו הזכרת ר"ח, וא"כ בערב דתו לא יזכיר ר"ח למה ישלים, ע"ש. לפ"ז אפשר לפרש שהמ"א סובר שמי שהזכיר חנוכה ולא הזכיר של שבת בברכהמ"ז שחוזר ואינו מזכיר של חנוכה סובר שיוצא בברכהמ"ז אלא שחסר הזכרה, וא"כ אינו צריך לחזור להזכיר של חנוכה, אבל החיי אדם סובר שמי שלא הזכיר של שבת כמאן דלא בריך בהמ"ז, וע"ש שהוא אומר כן מפורש, וא"כ חייב לחזור ולהזכיר של חנוכה.

האם מותר להדליק נר חנוכה למעלה מעשרה טפחים אם גוף המנורה למטה מעשרה טפחים
מה שהקשתם בשם אחרונים על מה שכתב בסדר היום שלא ידליק את נר חנוכה למטה מעשרה טפחים, דקמה שהוא נגד ע"ש ופוסקים יתור, דבגמ' כתובים סי' ב' מבואר דמקום הנחתה הוא אדרבא מעשרה טפחים ולמטה, וכן פסקו בשו"ע סימן תרי"א ט"ו

הגאון המפורסם רבי שמאי ביהו"ק גראס שליט"א חבר הגד"צ קהילת מחזיקי הדת, אהבת תורה, בית הוראה ושיבת מיר, לשכת הפוסקים ביתר עילית, אוצר הפוסקים סוראן, קנין תורה פסגות ירושלים {כדור}
ראה להעיר, ע"פ מה שכתב הרא"ש שבת פירק ב' סימן ה' בטעם הדבר שצריך להניח למטה מעשרה טפחים דאיכא פסדום הנס טעם כשהיא למטה דדבר העשוי לאור ארץ דרך להניחה כל כך למטה, היינו מספיק שגוף המנורה היא למטה מעשרה, אבל השלבת יכול להיות למעלה מעשרה, ועיין גם כן בספר לקט יוסף בשם רבו בעל התרומת הדשן שכתב אם תחתון של נר תוך ' טפחים אע"פ שלמעלה גבוה הרבה אין בכך כלום הטעם כנ"ל, א"כ יש לומר דזה כוונת הסדר היום שיהא למעלה מעשרה טפחים היינו השלבת יהיה למעלה, אבל גוף המנורה יהא למטה, ולפי הנ"ל אתי שפיר מה שהקשתם בשם אחרונים, הרי אין השכינה שורה למטה מעשרה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דעיקר השכינה שורה, על השלבת שהוא למעלה מעשרה.

חזון שמקבל מנורה חדשה מחמיו

האם יש ענין שידליק בזה רק בליל השני ולברך על זה שהחיינו

מה שכתבתם בשם הפט"ה משה סימן תקנ"ב מנחה בבית הדין סימן קצ"ח ס"ק י"ד, שהמהרש"ל קנה לו מנורת כסף, ובליל ב' של חנוכה התחיל להדליק בה, ובידך הדליק ושעשה נסים ושחמיו, ואף שהרא"ש והטור כתבו, שבשעת קנין יש לו לברך שהחיינו, מ"מ היה נוחא לו להסדיר ברכת שהחיינו עם ב' הברכות של חנוכה, כמו שמסדירין ברכת שהחיינו בקידוש שאמרם בסוכה.

הגאון רבי שמואל שוורץ שליט"א רב קהילת זאנזן ביתר, דומ"צ שכונת גוש שמונים, מרכז ההוראה, שערי הוראה, ור"מ ביישיב"ג תורת שלמה זווהיל"א ירושלים {הערה זו לעילוי נשמת אבי הגה"צ חיים יעקב מנחם בן הרב עזריאל ז"ל בעל שו"ת ויחי יעקב}

מה שהקשתם על המהרש"ל דבר זה בזה מחשש הפסק בין ברכת ההדלקה להדלקה, נראה להעיר שכבר העיר בזה אממ"ר זצ"ל בשו"ת ויחי יעקב סימן ל"ג הנדמ"ח, והוסיף ואף דבקה כלים חדשים י"א דחובה לברך וגם קבעו כן, מ"מ מנ"ל דשרי להקנות לתכתיבה ליל חדש ולברך על בישות ההדלקה שהחיינו הא ברכת שהחיינו הוא ענין נפרד מהמצוה בליל שני, משא"כ לבני בנד או ברך חדש שהחיינו הוי על הפרי או הגבד עצמו, והפלוגתא רק איזה יקדים, ולא דמי למה דקדו"ל בשו"ע א"ח ס' תר"ס דבליל ב' דר"ה ילבש בגד חדש או יקח פרי חדש ויברך שהחיינו, והתם הרי לא דלוקחין אותם הוא כדי לצאת את הדיועה דס"ל דאין מברכין שהחיינו בליל ב', וא"כ לא הוי הפסק, דהתם שאני דאין קיימ"ל דמעיקרא דדינא שנתאין לו בגד חדש או פרי חדש מברך שהחיינו ולכן לא הוי הפסק, וצ"ע. וכתב דלפי דברי רש"ל אלו מובן ההוכחה שהביא הגר"ח בפ"י על השו"ע ס' רכ"ה משרית הרש"ל ס' צ"ז דרש"ל ס"ל דאפי' ברכת שהחיינו שאינו על המצוה כלל לא הוי הפסק, עיין ס' רכ"ה שעה"צ סק"ב ע"כ דאממ"ר, ולעדי' נראה ליישב הקושיא דלכן לא הוי הפסק לפמ"כ דאין מברכין שהחיינו אלא על המצוה בליל ב' אולם הניסיון דלא לברכה נהר ג"ח ממעין שני הנקרא עין הקורא אחר שמנה ט"ו כלים הראויים לנר חנוכה וכל הס"ו כלים הנוכרים שאין ראויים לעמוד מאילו בלא סמיכה אינם ראויים לנר חנוכה עד כאן לשוננו. נראה דעתו דכל שאינו כלי לא יצאו נר, על כן נראה לדניא דהכלי שנתאין לו פרי חדש המדבקים נרות של שעווה או חלב ואין משימין אותם בכלל לא צאו ידי חובתם לפי דברי ספר חסד לאברהם ה"ל ולפי"ז אתי שפיר דהכלי הוי בכלל המצוה דנר חנוכה דבלא זה אי צא ידי חובתו, וא"כ אם הכלי חדש שפיר יכול לברך שהחיינו, יהא חלק ממצות נר חנוכה.

הגאון רבי משה יצחק פארהרש"ל שליט"א רב ראש כולל בית החדש המרכזי בית הלל שכונת מנחת יצחק ירושלים
נהי ש בתנהגה זו ודנינו המהרש"ל דבר נפלא שם צמינו בשאלת לר המצוה שבאים מזמן לזמן אשר אין מברכין שהחיינו אלא בפעם הראשון שקיימם כנון לקחת ד' מינים ולא צמינו מרת חסידות להתחבב לבן לברך שהחיינו כשמקיים המצוה עוד ביום שם ומטעם דכל שיקיים פעם המצוה במעוד לו חף התחדשות המצוה ותו לא שייך עוד ברכת שהחיינו, מיוחד בזה מצות נרות חנוכה כ"ה הרמב"ם בלשון קדשו 'מצות נר חנוכה מצוה חיבה היא עד מאד' והגרש"ל המהרש"ל בפנשו שהביא ב' המצוה ביום שני כיום הראשון בלי שנינו כלל וחמדה נפשו לברך ולהודות ע"פ שהחיינו, ומח"ס 'המג"ל' שהביא כות"ש שהשי"א שלא לל הרוצה לטול את השם יטול ואדרבא מחיי כיהורה מי שעושה כן ע"ש, ויש בזה גם חידוש שמשום שחשקה נפשו לחזור ולברך שהחיינו בליל ב' עדיף מהידור מצוה להדליק במנורה יפה של כסף ביום ראשון דיש בזה פסדום זה א"ל ואנוהו כמ"ש מהמפוסקים.

וראית בס' שלמי תורה תוס' סי' ט"א ה' שהביא מבעל קה"י זצ"ל ליישב למה לא הוי שהחיינו הפסק בין הברכה ליום המצוה, משום נתיי שלא תקנו לברך בכל יום מ"מ כי דאיכא חילוק הימים דמי קצת לליל ב' דר"ה דאף דקדושה א' הן מברכין שהחיינו דאיכא חילוק הימים דמי קצת לליל ב' דר"ה דאף דקדושה א' שהחיינו קאי על היום, וזו אינו פשוט כלל דאף שהשעה"צ סימן קפ"ח ס"ו הביא כן מהממאר"י דמי שאינו יכול להדליק מברך שהחיינו כל היום מ"מ השעה"צ נשאר בור ב'צ"ע ודעת הפוסקים לדניא שלא לברך וכמ"ש הפוסק בס' תרע"ו דאינו דומה ליו"ט שמברך בשוק דכאן אינו מברך שום היום כיון שאינו יו"ט אלא משום המצוה וכמו שהוכיח בארובה בשו"ת אג"מ אר"ח סי' ק"ד דלא שייך שהחיינו על היום אלא ביו"ט דאיכא שבתות מלאכה ע"ש, וליתא לפי"ז לדברי הקה"י אלא שברכת שהחיינו דמברך הוי משום חביבות מצות הדלקה וכלשון הפמ"ג שם משום חיובו מצוה וכמס"ן]. ומה שכתב"ל המהרש"ל הביא ליון מהפוסקים אם אפי' לפטור בברכת שהחיינו מצוה וגם כלים חדשים, אולי יש מקום לחלק בין ליל דעלמא שלא שייך המצוה כלל דאין נכון לפטור בברכת שהחיינו דתרי מילי ניהו, למורה דשיך המצוה שמדליק בו ואינו כתיב מילי וע"כ יש לפטור מנורה חדשה בברכת שהחיינו שעתה המצוה, וכיוצא בה איתר' בשלמי תורה שם ליישב למה לא הוי שהחיינו דמהרש"ל הפסק בין ברכת המצוה להדלקה, משום דהוי ברכה דשיך להמצוה דמברך על המנורה שפיר בע"ש ור"מ ונ"ל לעניינו.

הרה"צ רבי יצחק לייב ביהו"ק בורד שליט"א ר"מ ביישיבת מנפלאות התורה ראדושיץ ומח"ס שיון כהלכה חיידו כהלכה מנחש בטובו {תקנה זו לעילוי נשמת המוח' הושה התקנות בית ציפורת ב"ר יוסף צבי ע"ה}
מה שחקרתם על חזון שקיבל מנורה חדשה מחמיו ידליק בליל ב' ויברך שהחיינו על המנורה או שידליק בליל א' ויפטור את שהחיינו על המנורה ודנתם בזה מדברי הכתב סופר בשו"ת א"ח ס' כ"ו דלכאורה אין לפטור שהחיינו של המנורה על הדלקת הנרות דנראה דהוא כממשא, נראה להעיר עימ"ש ב'שו"ת אר"ח סימן קפ"ח דבני חנוכה צריך כלי ולא סגי בהדלקת נר ללא כלי ולפי"ז המנורה הוי חלק מהמצוה ויש לדון אם לברך עליו שהחיינו כמו שכתב המגן אברהם סימן קצ"ב ס"ק י"ג ועי"ש במשנ"ב ס' ק"ק י"ג לבני ספרדים ולכן עדיף שיברך על מצות נר חנוכה ועי"כ יפטור גם חזון המנורה ולא נאמר ע"ז דנראה כמשא, ועוד י"ל דכיון דעצם הכלי בא למצות נר חנוכה א"כ לא נאמר ע"ז מש"כ הכתב סופר דהוי תרי ענינים כיון דגם הכלי בא למצות נר חנוכה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב אריה לייב שטרן שליט"א שוויץ
לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב ישראל רוזנרטן שליט"א ציריך
לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א רודון
מחשבויה הפועלים במדור מכתבים למערכת

לעילוי נשמת אמו
האשה החשובה מרת לאה בת ר' יעקב ע"ה
נפטרה ד' תבת תשע"ט
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרה"ג שמואל פלדמן שליט"א ירושלים
לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרבי הנדב הנכבד
הרב יוסף ראנד שליט"א ציריך
לזיכוי רבבות

יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לכל ברכת התורה
יזכה לרוות נחת דקדושה מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו

הרב יצחק אהרן ריכטר שליט"א בית שמש
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו

היניק וחכים
כמר יעקב יוסף גי"ו
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו
ויצליח בכל אשר יפנה